

מעקב הומניטרי

פברואר 2011

בית ספר בצפון רצועת עזה שנפגע בהתקפה אווירית ישראלית נגד בית חרושת סמוך, פברואר 2011.

סקירה כללית

אירועי חודש פברואר המחישו כיצד מדיניות המיושמת בשטח הפלסטיני הכבוש (שפייכ) מחבלת בעמידות ובמנגנוני ההתמודדות של פלסטינים, ומחלישה עוד יותר קהילות חלשות ופגיעות מלכתחילה.

תופעה זו בולטת במיוחד במקרה של הכפר חירבת טאנא, השוכן בצפון הגדה המערבית (נפת שכם), שההריסות הנרחבות שביצעו הרשויות הישראליות, פעמיים במהלך החודש, גרמו לעקירתם בכפייה של 55 בני אדם. כן ניתנו צווי הפסקת עבודה לבית הספר של היישוב. הקהילה סבלה מהריסות חוזרות ונשנות פעמים מספר במהלך השנה החולפת.

ההריסות נמשכו גם בחלקים אחרים של הגדה המערבית, כולל הריסתם של שישה בורות מים המשמשים לאגירת מי גשמים לשימוש בני אדם ובעלי חיים גם יחד באזורים כפריים. מאז תחילת

תוכן העניינים

- מעצרי ילדים בקהילות המפגנות
נגד פעילות התנחלות 2
- הריסה ועקירה בכפייה 5
- מתקפות ושיבושים פוגעים בחינוך בשפייכ 5
- ירושלים המזרחית: מאות פלסטינים
בסכנת עקירה מיידית בנימוק של היעדר תושבות 6
- הגבלות גישה ישראליות מאלצות
ארגונים הומניטריים להתמודד עם ייקור עלויות 7
- תחזיות ביטחון תזונתי למחצית השנייה
של 2010 - פברואר 2011 9

2010 נהרסו 27 בורות מים ותשתיות אחרות לאגירת מים. הריסת הבורות מדאיגה במיוחד משם שכיום, כמות המשקעים השנתית בבגדה המערבית הינה פחות מ-50 אחוזים מהמוצק הרב שנתי.

אף שלטענת הרשויות הישראליות ההריסות הללו מבוצעות בנין היעדר היתרים שמנפיקה ישראל, אופיו המגביל מאוד ולעיתים קרובות המפלה של משטר התכנון שמיישמות אותן רשויות מביא לכך שפלסטינים בשטח C מקבלים היתרים כאלה רק במקרים נדירים מאוד, מה שלא מותיר להם ברירה אלא לבנות באופן "בלתי חוקי", או לעזוב את האזור.

הסיכון לעקירה בכפייה עבור רבים מהפלסטינים תושבי הגדה המערבית אינו מוגבל לשטח C בלבד. בירושלים המזרחית מרחפת מעל מאות פלסטינים סכנת העקירה בכפייה, מאחר שהרשויות הישראליות דחו 364 בקשות שהגישו פלסטינים בעלי תעודות זהות של הגדה המערבית למתן מעמד חוקי למצב תושבותם הנוכחי בירושלים המזרחית.

גם קהילות חלשות ופגיעות נדרשות לשאת בתוצאות כשהן מוחות נגד מדיניות הכוח הכובש. תושביהם של לפחות שלושה יישובים בגדה המערבית, המקיימים מחאות סדירות נגד פעילות התנחלות ישראלית בסביבת כפריהם, דיווחו על מעצרים רבים והולכים של ילדיהם, חלקם בני עשר בלבד. ארגוני זכויות אדם פלסטינים וישראלים כאחד הביעו חששות לנוכח התעללות לכאורה בילדים המוחזקים על ידי הרשויות הישראליות.

המצור שמטילה ישראל על עזה ממשיך להגביל תנועת בני אדם וסחורות אל תוך רצועת עזה והחוצה ממנה, וכופה על האוכלוסייה תלות בהברחות דרך מנהרות תת-קרקעיות בלא פיקוח, העוברות מתחת לגבול עם מצרים, ובפתיחה המוגבלת של מעבר הגבול ברפיח. תלות זו הודגשה בעת המהומות האחרונות במצרים, שנודעה להן השפעה שלילית על זרימת בני אדם וסחורות בין מצרים לרצועת עזה.

קהילות הסיוע ההומניטרי והפיתוח מנסות אמנם לטפל בכמה מהבעיות הניצבות בפני הקהילות

הפגיעות ביותר, אבל בה-בעת הן נדרשות להתמודד עם העלויות המאמירות והמרחב ההומניטרי המצטמצם. סקר שערכה לאחרונה ההתאחדות הבינלאומית של סוכנויות פיתוח (AIDA) מדגיש את השפעתן השלילית של הגבלות הגישה על האיכות והקיימות של התוכניות שמיישמים ארגונים לא ממשלתיים בינלאומיים בשפ"כ, ואת הייקור בעלויות למדינות התורמות -4.5 מיליוני דולרים בשנה בקירוב.

לאור כל גורמי החשש שפורטו לעיל, בלא שינויים מהותיים במדיניות של הכוח הכובש, לרבות ביטול המלא של המצור על עזה, הסרת כל ההגבלות על השימוש באדמה בשטח C וירושלים המזרחית, והקפאת ההריסות, צעדים שיעניקו מרחב הומניטרי גדול יותר לקהילה ההומניטרית, תימשך פגיעותם של האזרחים הפלסטינים המושפעים לרעה מכל אלה ביסוסם של שינויי מדיניות מסוג זה על חוק ההומניטרי הבינלאומי וחוק זכויות אדם הבינלאומי יעניק להם יסוד איתן שממנו יוכלו לתמוך באוכלוסיות הנפגעות.

מעצרי ילדים ביישובים המוחים נגד פעילות התנחלות

בשלושה יישובים לפחות המקיימים הפגנות מחאה סדירות נגד פעילות התנחלות,¹ מדווחים התושבים כי ילדיהם הופכים מטרה למעצרים, כשבמקרים מסוימים גיל הילדים הנעצרים על ידי ישראל הינו עשר בלבד. דיווחים על התעמרות הביאו להאשמות בהתעללות מצד ארגוני זכויות אדם ישראלים ופלסטינים.

מאז אמצע 2009, תושבי הכפר בית אומר שבנפת חברון מקיימים מדי שבוע הפגנות במחאה על הרחבתה של התנחלות כרמי צור באמצעות השתלטות על אדמות חקלאיות בבעלות פרטית פלסטינית, שהגישה אליהן נשללת מחקלאים פלסטינים. בשני החודשים הראשונים של 2011 נעצרו 27 ילדים מבית אומר, חלקם בני 13 בלבד, ובסוף החודש הוחזקו 16 מהם במעצר בישראל. בכל שנת 2010, לעומת זאת, נעצרו בסך הכול 43 ילדים מהכפר; 33 מתוכם נשפטו על ידי בית דין

צבאי לפרקי מאסר של שלושה עד שישה חודשים.² רוב הילדים הללו נעצרו בפשיטות לילות על הכפר והואשמו בידי אבנים על סיורים צבאיים ישראלים.

דיווחים דומים על מעצרי ילדים התקבלו מהכפר א-נבי סאלח בנפת רמאללה, שתושביו מקיימים מאז דצמבר 2009, באופן סדיר, הפגנות נגד ההשתלטות של מתנחלים מהתנחלות חלמיש על אדמות הכפר.³ מאז, מדווחת מועצת הכפר א-נבי סאלח, נעצרו כ-25 ילדים פלסטינים מהסביבה. בשבועות האחרונים הגברה הפעילות הצבאית הישראלית בכפר, בעיקר נגד ילדים וגברים צעירים. פעילות זו כללה שורה של פשיטות באמצע הלילה, שבמהלכן נערכו חיפושים בבתים והתושבים, כולל ילדים צעירים, הוצאו ממיטותיהם בכדי שניתן יהיה לצלמם.⁴

דפוס העלייה במספרם של הילדים הנעצרים קיים גם בשכונת סילואן שבירושלים המזרחית. המעצרים הללו, שעוררו חששות בקהילה המקומית ובקהילה הבינלאומית כאחד, מתרחשים בהקשר של המתיחות הגוברת סביב פעילות ההתנחלות המתמשכת באזור, והסיכון הגבוה לעקירה בכפייה המרחף מעל מאות תושבים פלסטינים. לדברי מרכז המידע ואדי אל חילוה, הארגון הקהילתי העיקרי העוקב אחר המצב בסילואן, מאז ה-1 בדצמבר 2010 נעצרו 48 ילדים מהשכונה. נתון זה מהווה 47 אחוזים מכלל הפלסטינים שנעצרו בסילואן באותה תקופה.

הילדים העצורים מכל היישובים הללו מדווחים על יחס דומה. בדרך כלל הם סופגים התעללות פיזית ואיומים, נכבלים באזיקים ועיניהם מכוסות, והם מוחזקים כלי ליווי של בן משפחה הן בעת המעצר והן בתהליך החקירה. באחת התקריות הקשות ביותר בחודשים האחרונים, ב-28 בפברואר, דווח על ילד בן 11 מסילואן שאושפז בבית חולים כחשד לנזק מוחי אחרי שהותקף פיזית ונפצע כשנעצר על ידי יחידת מסתערים ישראלית.⁵

דפוס כללי זה של יחס עולה בקנה אחד עם הדפוס המצטייר ממעצרי ילדים בחלקים אחרים של הגדה המערבית. לדברי ארגון **Defence for Children**

International / Palestine Section, מאז 2000 עצרו הרשויות הישראליות והעמידו לדין כ-700 ילדים פלסטינים מדי שנה. האישום השכיח ביותר הוא יידי אבנים על כוחות צבא ישראלים או על מתנחלים בגדה המערבית. מחקר שביצע לאחרונה **DCI/PS**, ואשר התבסס על עדויותיהם של 40 ילדים שנעצרו במחצית השנייה של 2010, מצביע על כך שרוב הילדים הללו סובלים התעללות, כולל 70 אחוזים שדיווחו כי הוכו או ספגו בעיטות בעת מעצרו, העברתם או חקירתם.⁶

רוב הילדים הפלסטינים המואשמים בעברות, למעט אלה מירושלים המזרחית, נשפטים במערכת בתי הדין הצבאיים הישראלית. ביוני 2010 הביעה הדווחת המיוחדת מטעם האו"ם לנושא עצמאותם של שופטים ועורכי דין את חששה מכך ש"התשתיות והנהגים החוקיים [של מערכת בתי הדין הצבאיים הישראלית]... אינם מצייתים לאמות מידה בינלאומיות."⁷

אמנת האומות המאוחדות בדבר זכויות הילד, שישראל חתומה עליה, קובעת כי "המדינות החברות מכירות בזכותו של כל ילד אשר נטען כנגדו, אשר הואשם או אשר נקבע כי הפר את דיני העונשין, כי ינהגו בו באופן המתיישב עם קידום תחושת הכבוד של הילד וערכו העצמי, המחזק את הכבוד שהילד רוחש לזכויות האדם ולחירויות היסוד של אחרים, והמביא בחשבון את גיל הילד ואת התועלת שבהשתלכות הילד בחברה ובמילוי תפקיד יצרתי על-ידו בתוכה."

■ **הריסה ועקירה בכפייה**

ההריסות המתמשכות של בתים ורכוש אזרחי פלסטיני אחר בידי הרשויות הישראליות, והשלכותיהן ההומניטריות, ממשיכות לעורר דאגה. בחודש פברואר נהרסו לפחות 67 מבנים בבעלות פלסטינית, ביניהם מבני מגורים, מחסות לבעלי חיים ובורות מים. כתוצאה מכך נעקרו בכפייה 105 פלסטינים, 43 מהם ילדים, ו-195 בני אדם נוספים נכגעו באופנים אחרים.

מאז תחילת השנה נהרסו ברחבי הגדה המערבית 96 מבנים פלסטינים, כולל 32 בתים ומבני מגורים

כרים, בן 11, מהכפר א-נבי סאלח⁸

צילום - המשרד לתיאום עניינים הומניטריים

כרים בן ה-11 נעצר בכפר א-נבי סאלח.

עמדתי עם קבוצת ילדים ליד תחנת הדלק בכניסה לא-נבי סאלח. רכב משטרתי ישראלי עבר לידנו ואני זרקתי עליו אבן. כלי הרכב עצר וכמה שוטרים זינקו החוצה, רדפו אחרינו ועצרו אותי. אישה מהכפר שלנו ניסתה להגן עלי, אבל השוטרים דחפו והפילו אותה.

בהתחלה לקחו אותי למגדל הצבאי בכניסה לא-נבי סאלח, ושם השוטרים בעטו בי ברגל ובזרוע וקשרו את הידיים שלי מאחורי הגב באזיקוני פלסטיק. אחר כך נלקחתי להתנחלות חלמיש, ואז הועברתי למרכז חקירות במרחק 45 דקות מהבית שלי, בהתנחלות גבע בנימין. שם לקחו אותי לחדר חקירות.

החוקר שאל אותי אם זרקתי אבנים ואני אמרתי, "כן" ואמרתי להם למה: "השבוע עצרתם את אחי בן ה-14 באמצע הלילה ועכשיו אין לי עם מי לשחק. כעסתי, אז זרקתי אבן." אחר כך הראו לי תמונות של ילדים וביקשו ממני לזהות אותם. אמרתי להם שאני לא מכיר את הילדים האלה; הם לא מהכפר שלנו. כל החקירה ארכה 15 דקות, אבל הייתי צריך לחכות עוד שעתיים אחרי החקירה עד שאבא שלי בא ולקח אותי הביתה. בכל התהליך לא היה איתי אף אחד מהמשפחה שלי.

באסל, בן 12, מהכפר א-נבי סאלח⁹

נעצרתי, עם עוד שלושה אנשים, על ידי יחידות מסתערבים ישראליות בכפר, בעת שצפיתי בעימותים בין מפגינים לחיילים ישראלים... לקחו אותנו בגייפ צבאי, כשהידיים שלנו כפותות מאחורי הגב והעיניים שלנו מכוסות. נלקחנו להתנחלות חלמיש, ושם הסירו את כיסוי העיניים שלי והחליפו אותו בכרדס שחור שכיסה את כל הראש שלי. נלקחתי לחקירה והחוקר שאל אותי אם זרקתי אבנים. אמרתי שכן. הוא רצה שאומר לו את השמות של ילדים אחרים שזרקו אבנים ואני אמרתי "אני לא מכיר אותם." אחרי החקירה לקחו אותי לגייפ והסיעו אותי לכניסה לכפר, הורידו את הכיסוי מהעיניים שלי ושחררו אותי. התהליך כולו לקח 2.5 שעות, ובכל הזמן הזה העיניים שלי היו מכוסות ואף אחד מבני המשפחה שלי לא היה איתי.

אם לארבעה בנים מהכפר בית אומר, שכולם נעצרו לפחות פעם אחת בילדותם; אחד הבנים, בן 16, נמצא כרגע במעצר¹⁰

"אנחנו גרים ליד התנחלות כרמי צור. ביליתי שנים רבות מחיי בנסיעות מכלא אחד לשני כדי לבקר את בני. אני פוחדת שבשלב כלשהו גם אביהם יעצרו... אני גם מבועתת ופוחדת שיבואו שוב לעצור את הילדים האחרים שלי, אני מתפללת ליום שבו משפחתי תתאחד שוב סביב שולחננו."

התפתחות אחרונה

ב-7 במרס 2010 החרימו הרשויות הישראליות מקהילת חירבת טאנא 9 מיכליות מים שסיפקו לקהילה מי שתייה ומים להשקיית בעלי חיים. צעד זה החריף את מצוקתה הכלכלית של הקהילה ופוגע קשות בגישה שלה לכוויות מספיקות של מים. המתאם ההומניטרי לשפ"כ, מר מקס גיילרד, פרסם ב-21 בפברואר הצהרה בעניין ההריסות בחירבת טאנא, בה אמר כי "ככוח הכובש בשפ"כ, אסור לישראל להרוס רכוש השייך ליחידים ולקהילות אלא אם פעולות צבאיות מחייבות לחלוטין לעשות זאת". כן ציין מר גיילרד כי "לו היו הרשויות האחראיות להריסות הללו יכולות לראות את ההשפעה המחרידה שנודעת להן על קהילות פלסטיניות חלשות ופגיעות, אפשר שהיו נותנות את דעתן לחוסר האנושיות שבפעולותיהן הללו."

התקפות ושיבושים פוגעים בחינוך בשפ"כ

תקיפה אווירית ישראלית בפברואר גרמה נזק לבית ספר בעזה

בכל רחבי השפ"כ נמשכים הדיווחים על תקריות אלימות, המשבשות או מונעות את גישתם של ילדים פלסטינים לחינוך. תקריות אלה כוללות תקיפות אוויריות, הריסות ומעשי ונדליזם מצד מתנחלים. מאז תחילת 2011 תועדו עשר תקריות מעין אלה. במהלך 2010 תועדו 64 תקריות לעומת 17 ב-2009.¹¹

ב-9 בפברואר, בשעת בוקר מוקדמת, יצא חיל האוויר הישראלי לכמה תקיפות אוויריות נגד מספר מבנים ברחבי רצועת עזה. התקיפות הביאו לפגיעתם של 11 אזרחים, ארבעה מהם ילדים. לדברי הצבא הישראלי באה המתקפה בתגובה על ירי טילים בידי פלגים חמושים פלסטינים בעזה. אחת ממטרות התקיפות, בית חרושת למוצרי פלסטיק בעיר עזה, שוכן בסמוך לבית הספר והגן הפרטיים נור אל-מערף.

אף שלא דווח על נפגעים בבית הספר, שטחו ספג נזק ניכר: חלונות, דלתות וכיתות לימוד נהרסו, ולמגרש

אחרים. בסך הכול, כתוצאה מההריסות איבדו 175 בני אדם, מחציתם ילדים, את בתיהם, וכ-200 בני אדם נוספים נפגעו באופנים אחרים. משמע הדבר שמאז תחילת השנה, מדי יום איבדו כמעט שלושה בני אדם בממוצע את ביתם.

כל ההריסות, למעט אחת, התרחשו בשטח C. בכפר חירבת טאנא שבנפת שכם בוצעו הריסות נרחבות ב-9 בפברואר, ושוב ב-20 בפברואר. ההריסות, שכללו עשרה מבני מגורים ו-33 מחסות לבעלי חיים, הביאו לעקירתם בכפייה של 55 בני אדם. היו אלו הפעמים השלישית והרביעית שבהן בוצעו הריסות ביישוב מאז ינואר 2010.

בין המבנים שנהרסו בפברואר היו שישה בורות מים, המשמשים לאגירת מי גשמים לשימוש בני אדם ובעלי חיים באזורים כפריים. הם היתוספו על 27 בורות המים ותשתיות אגירת מים אחרות שנהרסו ב-2010. הריסות כאלו מטילות נטל כבד על מנגנוני העמידות וההתמודדות של היישובים, שרבים מהם נמנים עם הפגיעים והחלשים ביותר בגדה המערבית, במיוחד בהתחשב בעובדה שהשנה הנוכחית היא שנת בצורת שבה היתה כמות המשקעים פחות מ-50 אחוזים מהממוצע הרב שנתי.

לדברי הרשויות הישראליות, ההריסות בוצעו בגין היעדר היתרים שמנפיקה ישראל. עם זאת, משטר התכנון המגביל מאוד הנאכף באזורים אלה הופך את השגת ההיתרים לכמעט בלתי אפשרית לפלסטינים ואינו מותיר להם ברירה אלא לבנות בנייה "בלתי חוקית" או לעזוב את השטח ולעקור לחו"ל, או לשטחי A או B.

המתאם התושב וההומניטרי מטעם האומות המאוחדות לשפ"כ, מקסוול גיילרד, גינה את "ההרס של מערכות בסיסיות לאיסוף מי גשמים, חלקן עתיקות יומין, שהיישובים הפלסטינים אותם הן משרתות הם יישובים דלים של כפריים ורועים, הסובלים ממילא ממחסור במים ומתקיימים תמיד בצל סכנת הבצורת."

למקם אזורים, מתקנים או נכסים צבאיים בשטחים אזרחיים או בקרבתם.

■ השפעת הארועים במצרים על עזה

השפעתם המיידית של הארועים הפוליטיים שהתרחשו במצרים על תנועת בני אדם וסחורות בין מצרים לרצועת עזה, הדגישה ביתר שאת את פגיעותה של האוכלוסייה בעזה. בשל ההגבלות על תנועת בני אדם וסחורות במעברים הרשמיים עם ישראל, כמו גם האיסור שהטילה ישראל על הגישה לעזה בדרכי האוויר והים, הפכה את האוכלוסייה תלויה ברובה הגדול בפעילויות הסחר דרך המנהרות התת-קרקעיות מתחת לגבול עם מצרים, ובפתיחתו המוגבלת של מעבר רפיח.

עם תחילת ההפגנות במצרים סגרו הרשויות המצריות את מעבר רפיח למשך יותר משלושה שבועות. מעבר רפיח הינו המעבר היחיד בין עזה ליתר העולם שאינו עובר דרך ישראל מאז יוני 2010, בעקבות "תקרית המשט", נפתח המעבר לחמישה ימים בשבוע, לקטגוריות מוגבלות של נוסעים, ביניהם מטופלים שהוכנו לטיפול רפואי במצרים; במספרם של אלה האחרונים ניכרה מאז עלייה משמעותית, לכ-500 בחודש בממוצע. עם סגירתו של מעבר רפיח נשללה ממאות מטופלים הגישה לטיפול הרפואי שלו נזקקו. המעבר נפתח מחדש לתנועת בני אדם בשני הכיוונים ב-23 בפברואר.¹⁵

חרף ההקלות החלקיות במצור עליהן הכריזה ישראל ביוני 2010, המשיכו המנהרות להוות ערוץ עיקרי ליבוא חומרי בניין (שכניסתם דרך ישראל נותרה מוגבלת) ודלק (הנמכר במחיר זול משמעותית ממחיר הדלק המיובא מישראל). דווח על עימותים בין תושבים בדואים לכוחות הביטחון המצרים בסיני, והתנועה בכל רחבי חצי האי סיני שובשה ברובה. עקב כך נעצרה למעשה פעולת המנהרות למשך כמעט עשרה ימים. כתוצאה מכך נוצר מחסור בדלק, וברבות מתחנות הדלק של עזה נראו תורים ארוכים של מכוניות, אף שהרשויות המקומיות קבעו מחיר מרבי לדלק.¹⁶ כמות הדלק המוגבלת שנכנסה חולקה ברחבי הרצועה על בסיס סבב חלוקה, כדי להבטיח כיסוי של השטח כולו, תוך מתן קדימות

המשחקים ולקירות המזרחיים של בית הספר נגזר נזק מבני. כתוצאה מכך הושעו הלימודים מה-9 בפברואר ועד ה-13 בפברואר, כולל, כך שלמעלה מ-600 תלמידי הפסידו ארבעה ימי לימוד. התקרית מחריפה את הנזק הקיים שנגרם לבית הספר במתקפת "עורפת יצוקה" שניהלה ישראל (דצמבר 2008 - ינואר 2009), ואשר לא תוקן משום שהמצור המתמשך גרם לכך שחומרי בניין אינם זמינים או שהם יקרים מדי.

משטר התכנון המגביל והמפלה שמיישמות הרשויות הישראליות, המונע ברובו מפלסטינים להשיג היתרים לבניית בתי ספר חדשים או לשדרוג בתי ספר קיימים, ממשיך לפגוע גם במתן שירותי חינוך ביישובי שטח C. בפברואר קיבל בית ספר ביישוב חירבת טאנא צו הפסקת עבודה נגד יסודות שהונחו לכיתות לימוד חדשות. קודם לכן, בדצמבר 2010, הרסו הרשויות הישראליות את בית הספר בנין היעדר היתרי בנייה שמנפיקה ישראל. מן הראוי לציין כי היתה זו הפעם השנייה תוך שנה אחת שבית הספר בחירבת טאנא נהרס - בפעם הראשונה נהרס בית הספר בינואר 2010. בנוסף, בינואר 2011 הרסו הרשויות הישראליות חלקית בית ספר נוסף בשטח C, בכפר דקייקה (נפת חברון).

ככוח הכובש, מוטלת על ישראל החובה החוקית "להקל על עבודתם התקינה של כל המוסדות המתמסרים לטיפול בילדים ולחינוכים", והחובה לכבד את זכותם של כל ילדי השפ"כ לחינוך.¹² מכך נגזרת המחויבות להקצות מרחב מספיק, ולהתיר גישה לחומרים הדרושים לבניית בתי ספר ושדרוגם, כמו גם המחויבות לנקוט כל האמצעים הדרושים למנוע שיבושים בפעולת בתי הספר, על ידי כוחות צבא או אזרחים כאחד. יתרה מכך, החוק ההומניטרי הבינלאומי אוסר במפורש על הרס רכוש השייך ליחידים או קהילות, אלא אם פעולות צבאיות מחייבות לחלוטין לעשות זאת.¹³ בעת מעשי איבה, על כל הצדדים לסכסוך להבטיח שהמתקפות עולות בקנה אחד עם עיקרון המידתיות, ולנקוט את כל אמצעי הזהירות שתכליתם למנוע או למזער ככל הניתן את הנזק לאוכלוסייה האזרחית ולתשתיות אזרחיות.¹⁴ בדומה לכך, על כל הצדדים מוטלת החובה שלא

לשירותים חיוניים כמו גנרטורים לשעת חירום בבתי חולים, ומתקני מים וטיפול בשפכים.

על אף ההפרעות באספקת הדלק לתחנת הכוח של עזה, לא נפגע ייצור החשמל הודות לעתודות החירום בתחנה (המספיקות ל-2 עד 3 שבועות).¹⁷ גם באספקת החשמל ממצרים לא היו שיבושים.

לפני המהומות הובא כרבע מכמות החיטה הדרושה לאספקת צורכי האוכלוסייה במשך יום (100 טונות מטריות ביום) דרך המנהרות, תופעה שעוררה חששות ביחס לעתודות החיטה ולפיכך לייצור הלחם. עם זאת, ייצור הלחם לא נפגע הואיל ובעת ההפרעות בפעולת המנהרות המשיכה כמות מוגבלת של חיטה להיכנס מישראל, דרך מעבר קרני.

ירושלים המזרחית: מאות פלסטינים בסכנת עקירה בכפייה מיידית מטעמי היעדר תושבות

החודש מסר משרד הפנים הישראלי כי דחה 364 בקשות היתרים שהגישו פלסטינים בעלי תעודות זהות של הגדה המערבית, בכדי לתת מעמד חוקי לתושבותם הנוכחית בירושלים המזרחית. על הנפגעים מכך מרחפת סכנת עקירה בכפייה. המידע פורסם בעקבות עתירה שהארגון הלא ממשלתי לזכויות אדם, "המוקד לזכויות הפרט", הגיש לבית המשפט המחוזי בירושלים מתוקף חוק חופש המידע. עתירה זו הוגשה לאחר שהניסיונות להשיג את המידע ממשרד הפנים לא צלחו.

באוקטובר 2007 הצהירה ממשלת ישראל כי פלסטינים שנולדו או מתגוררים זמן רב בירושלים המזרחית, ומחזיקים בתעודות זהות של הגדה המערבית, אינם זכאים לתעודת זהות של ירושלים (כלומר לתושבות קבע).¹⁸ תחת זאת, למי שנמצאים במצב כזה הוקצה זמן עד ה-30 באפריל 2008 להגיש בקשות להיתר צבאי ארעי (שניתן לחדשו), אשר יאפשר להם להישאר חוקית בירושלים. מידע שהשיג "המוקד" ממשרד הפנים מצביע גם על כך שהיתרים אלה אינם מעניקים לנושאים חופש תנועה בתוך ירושלים (כל שכן זכויות סוציאליות כלשהן), אלא להפך, מגבילים אותם ל"סביבת שכונותיהם".

נטל ההוכחה שקבעה החלטה זו נוקשה ומחמיר במיוחד. על המבקשים להמציא מסמכים המוכיחים מגורים רציפים בתוך ירושלים בכל אחת מ-20 השנים שקדמו להגשת הבקשה, כולל - אבל לא רק - חוזי שכירות, קבלות על תשלום ארנונה ותשלום אווירי מאושר על ידי אגף המיפוי הישראלי, המראה את מיקומו המדויק של בית המגורים.¹⁹

על פי תגובתו של משרד הפנים, פחות מארבעה אחוזים (31 בקשות) מסך 481 הבקשות שהוגשו התקבלו, כמעט 43 אחוזים נדחו (364) והיתר (446) עדיין בטיפול. מי שבקשותיהם נדחו התבשרו כי עליהם לעזוב את ירושלים ו"לחזור למקום מגוריהם בגדה המערבית".

החלטות משרד הפנים במקרים אלה התקבלו בהקשר של הסיכון הנרחב לעקירה בכפייה מירושלים בנימוק של היעדר זכויות תושבות, הפוגע גם בפלסטינים בעלי תעודות זהות ירושלמיות. התעודות הירושלמיות אינן מעניקות לבעליהן אזרחות, אלא "תושבות קבע" בישראל, מעמד שניתן לשללו בנסיבות שונות, ביניהן מגורים במשך שבע שנים מחוץ לגבולות ירושלים כמות שהוגדרו על ידי ישראל, וקבלת תושבות או אזרחות של מדינה זרה. בין 1967 לאמצע 2010 נשללה - מנימוקים אלה - התושבות של כ-14,000 פלסטינים מירושלים המזרחית (לא כולל ילדים שארים), כשב-2008 לבדה נשללה התושבות של יותר מ-4,500 מהם.²⁰ בנוסף, תושב קבע הנישא למי שאינו תושב נדרש להגיש, בשם בת/בן זוג/ה, בקשה לאיחוד משפחות, וכן אין התושבות עוברת "בזכות" לילדיהם של בעלי מעמד תושב; ילדים יכולים לקבל תושבות קבע רק בתנאים מסוימים.

ברוח דומה, כ-1,600 פלסטינים שהגדר מיקמה בעברה הירושלמי מצאו את עצמם במצב דומה של אי-ודאות; אלה כוללים כ-500 פלסטינים החיים בתוך הגבול המוניציפאלי שהגדירה ישראל, וכ-1,100 החיים בשטח C, אבל בעברה הירושלמי של הגדה. מי שחיים בשטח C מחזיקים בהיתרים של קו התפר ונזקקים לתיאום מראש בכדי לעבור דרך המחסום הקרוב ביותר ולהגיע ליתר חלקי הגדה המערבית.

מסרו כי אותו הדבר נכון ביחס להיתרים שיאפשרו לעובדים מהגדה המערבית לנסוע לעזה.

ככדי להתמודד עם ההגבלות, נאלצו ארגונים רבים לשכור עובדים נוספים: לעיתים קרובות יוצרים משרות כפולות, בתחומי כספים, מנהל, אבטחה ומשרות טכניות, במשרדים בעזה ובגדה המערבית כאחד, כשקודם לכן יכול היה עובד במשרה אחת לטפל בכל האתרים. בנוסף, 32 אחוזים מהארגונים החברים בהתאחדות הבינלאומית של סוכנויות פיתוח נאלצו לשכור אנשי סגל בינלאומי נוספים, מאחר שאלה יכולים לנסוע בקלות רבה יותר מעמיתיהם הפלסטינים. 31 אחוזים שכרו סגל נוסף בכדי להתמודד עם העבודה הנוספת הכרוכה בהגשת בקשות להיתרים ולאשרות.

כן אילצו הגבלות הגישה את הארגונים ליישם מיזמים הומניטריים שקיימתם פחותה, במקום להתמקד בפיתוח לטווח ארוך. אחת הדוגמאות לכך היא מתן סיוע במזון בעזה, במקום לכצע תוכניות פיתוח חקלאיות, בשל הקושי בהכנסת חומרי גלם חקלאיים, והקושי בגישה לכמה מהאדמות החקלאיות על הגבול בין עזה לישראל ובקרתו (ראו מסגרת, כאן).

החברים בהתאחדות הבינלאומית של סוכנויות פיתוח מבקשים גם את תמיכתה הדיפלומטית של הקהילה הבינלאומית לארגונים לא ממשלתיים המבצעים בשפ"כ עבודה חיונית בתחום ההומניטרי ובתחום הפיתוח, ומישראל הם מבקשים שיטה ברורה שתקל על תנועה חסרת פניות, מהירה וצפויה של עובדים בתוך ובין כל אזורי השפ"כ למטרות עבודה, תהא נתינותם אשר תהא.

תחזיות ביטחון תזונתי, המחצית השנייה של 2010 - פברואר 2011

במחצית הראשונה של 2010, סבלו 22 אחוזים מבתי-האב בגדה המערבית ו-52 אחוזים מבתי האב ברצועת עזה מאי-ביטחון תזונתי. נתון זה מייצג ירידה כוללת של 3 אחוזים בשכיחות של אי-הביטחון התזונתי בין 2009 ל-2010. ברם, בינואר 2011 הגיעו מחירי המזון העולמיים לשיא היסטורי חדש, כשמדד מחירי המזון של ארגון המזון והחקלאות של האו"ם

משמע הדבר שהם נתקלים בקשיים רבים בגישה לשירותים בירושלים לרבות מתקני בריאות וחינוך. מבין מי שחיים בתוך התחום המוניציפאלי, חלק משתמשים בתיאום מראש או בהיתרים בכדי לעבור במחסום הגדר הקרוב ביותר, ואילו אחרים (כ-110) נותרים בריק משפטי ומתבשרים שאם ברצונם להמשיך להתגורר בכתייהם, עליהם לפנות למשרד הפנים ולהגיש בקשות לתושבות ירושלמית.

הגבלות גישה ישראליות מאלצות ארגונים הומניטריים להתמודד עם ייקור עלויות

העלויות השנתיות נאמדות כ-4.5 מיליוני דולרים ארה"ב

ההתאחדות הבינלאומית של סוכנויות פיתוח (AIDA), המייצגת יותר מ-80 ארגונים לא ממשלתיים בינלאומיים הפועלים בשפ"כ, ערכה בינואר ובפברואר סקר שבדק את הארגונים החברים בה. הסקר מצא כי עלות הטיפול בהגבלות הגישה על אנשי סגל וסחורות, המוטלת על הארגונים הלא ממשלתיים הבינלאומיים, הינה לפחות 4.5 מיליוני דולרים בשנה.

המחקר מדגיש את הגבלות הגישה הניצבות בכפי ארגונים לא ממשלתיים בינלאומיים, ואת השפעתן השלילית על האיות, הטווח והקיימות של התוכניות שהסוכנויות הללו מנסות להפעיל. כתוצאה מכך נוצרות עלויות נוספות - בשל תוספת אנשי הסגל, הזמן והתשתיות הדרושים לטיפול בהגבלות על תנועת אנשי סגל וסחורות, והעיכובים והמשאבים המבזבזים הנובעים מהן.

הבעיה הגדולה ביותר שזיהה המחקר הינה מערכת ההיתרים המגבילה את תנועת אנשי סגל, ובמיוחד אל עזה והחוצה ממנה. מבין המשתתפים בסקר, מסרו 25 אחוזים כי בקשות להיתרי כניסה לעזה עבור אנשי סגל בינלאומי מסורבות או מעוכבות לעיתים קרובות. נתון זה גרוע עוד יותר בכל האמור בסגל מקומי: 92 אחוזים מחברי ההתאחדות הבינלאומית של סוכנויות פיתוח מסרו כי בקשות להיתרים שיאפשרו לאנשי סגל עזתיים לנסוע לגדה המערבית מסורבות או מעוכבות לעיתים קרובות, ו-88 אחוזים

משמע הדבר שבין המחצית השנייה של 2010 לסוף פברואר 2011, 75,000 בני אדם נוספים בגדה המערבית ו-71,000 בני אדם נוספים ברצועת עזה צפויים לסבול מאי-ביטחון תזונתי (בסך הכול 146,248 בני אדם).²¹ נתח ההוצאות על מזון בכל רחבי השפ"כ הגיע ל-52 אחוזים.

בגדה המערבית, ההוצאות על מזון ייצגו 48 אחוזים מסך ההוצאות במזומן של משקי הבית. במשקי בית בגדה המערבית הסובלים מאי-ביטחון תזונתי היו ההוצאות על מזון גבוהות אף יותר - 52 אחוזים. ברצועת עזה ייצגו ההוצאות על מזון 61 אחוזים מסך הוצאות המזומנים. במשקי בית הסובלים מאי-ביטחון תזונתי גדל נתח זה ל-63 אחוזים.

אף שדפוסי צריכת המזון בשפ"כ הם בדרך כלל סתגלניים, מנגנוני ההתמודדות הראשוניים כוללים הפחתה בהוצאות של משקי הבית על איכותו וכמותו של המזון הנאכל. ככל שעלויות המזון מאמירות, הנטל על כוח הקניה של משקי הבית מטה את דפוסי התזונה של אותם בתי אב הסובלים מלכתחילה מאי-ביטחון תזונתי לעבר תזונה עתירת אנרגיה (כלומר לחם וממתקים) ודלה בחומרים מזינים חיוניים (למשל כאלה המצויים במוצרי חלב, ירקות ובשר).

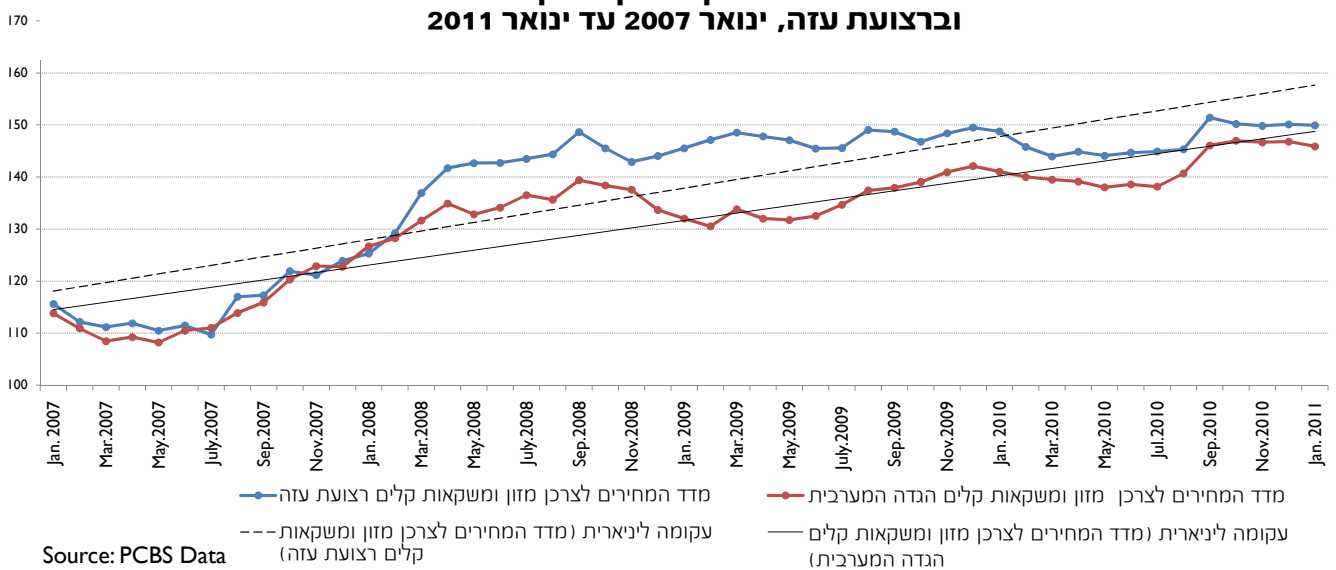
השפעות הגבלות הגישה על סדר הקדימויות של תוכניות, כפי שנמסרו על ידי חברי ההתאחדות הבינלאומית של סוכנויות פיתוח

- 67 אחוזים מסרו כי הגבלות התנועה השפיעו על סדרי הקדימויות של תוכניותיהם.
- 71 אחוזים מסרו כי סוגיות גישה פגעו באיכות התוכניות שלהם.
- 40 אחוזים ניסו ליישם תוכניות שעוככו קשות או נזנחו כליל בשל סוגיות גישה.
- 88 אחוזים מחברי הארגון הפועלים בעזה, ו-87 אחוזים מאלה הפועלים בשטח C, מסרו כי ערכו שינויים בתוכניות התגובה המיטביות שלהם בגלל הגבלות גישה.

זינק מעבר לשיא אליו הגיע ביוני 2008. בשפ"כ ניכרה במדד המחירים לצרכן מגמת עלייה כללית, עם ירידה קלה בינואר 2011. עם זאת, המגמה הצפויה הינה עלייה חדה, ועימה כיחות נוסף בכוח הקניה של משקי הבית.

מגמות אלה מעוררות דאגה, הואיל והן מצביעות על עלייה פוטנציאלית נמשכת באי-הביטחון התזונתי, עם עלייה נוספת של 2.5 ו-3.2 אחוזים בשכיחות אי-הביטחון התזונתי בגדה המערבית וברצועת עזה בהתאמה, לעומת המחצית הראשונה של 2010.

מדד חודשי של מחירי המזון לצרכן למזון בגדה המערבית וברצועת עזה, ינואר 2007 עד ינואר 2011

Source: PCBS Data

9. העדות נמסרה למשרד לתיאום עניינים הומניטריים ב-24 בפברואר 2011.
10. מקור: מרכז השיקום ימק"א בבית סחור, העובד עם אסירים ילדים משוחררים ועם בני משפחותיהם בכדי להקל עליהם להשתלב מחדש בחברה.
11. התקריות הללו נרשמו על ידי קבוצת עבודה לענייני הפרות חמורות נגד ילדים בישראל ובשפ"כ, בהנהגת קרן החירום של האו"ם למען ילדים (UNICEF). ב-2010 היתה גם תקיפה אחת נגד מוסד חינוך ישראלי כתוצאה מן הסכסוך המזוין.
12. סעיף 50, אמנת ג'נבה הרביעית להגנת אזרחים בזמן מלחמה (1949), וסעיף 13 של האמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות.
13. סעיף 53, אמנת ג'נבה הרביעית.
14. סעיף 52 של פרוטוקול נוסף מסי 1 לאמנת ג'נבה משנת 1949.
15. מעבר רפיח נפתח חלקית ב-18 בפברואר בכדי לאפשר לכני אדם להיכנס לעזה, אבל עד ה-23 נותר סגור בפני המבקשים לצאת את עזה.
16. קודם לכן, נכנסו לעזה מדי יום דרך המנהרות כ-200,000 ליטרים דלק ו-600,000 ליטרים סולר (כולל לשימושה של תחנת הכוח בעזה).
17. מאז ה-5 בינואר 2011 לא הזמינה תחנת הכוח של עזה דלק תעשייתי כלשהו מישראל, ובמקומו קנתה סולר זול יותר ממצרים.
18. החלטת ממשלה מספר 2492.
19. בחלופת המכתבים שלו עם משרד הפנים התנגד "המוקד" להחלטת הממשלה בטענה כי היא מבוססת על מטרת דמוגרפית לא ראויה, אך התנגדות זו דחתה.
20. ראו http://www.hamoked.org.il/Document.aspx?dID=868_update.
21. ניתוח זה מבוסס על סימולציות באמצעות מערכת הנתונים הסוציו-אקונומיים ונתוני אי-הביטחון התזונתי לשנת 2010. היא מבוססת על השלכת הגידול במדד המחירים לצרכן על ההוצאות וההכנסה במשקי הבית, בהנחה שיתר הגורמים נותרים קבועים.
1. בנייתן והרחבתן של התנחלויות נוגדת את החוק ההומניטרי הבינלאומי, האוסר על העברת אזרחים משטח הכוח הכובש אל תוך השטח הכבוש. ראו סעיף 49, פסקה 6 של אמנת ג'נבה הרביעית בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה.
2. הנתונים על מעצרי הילדים התקבלו מ-DCI/PS ומימק"א בית סחור.
3. בנוסף על אדמות שהופקעו להקמת ההתנחלות בשנות השבעים של המאה העשרים, השתלטו מתנחלים על כ-3,000 דונמים של אדמות בבעלות חקלאים פלסטינים מהכפרים א-נבי סאלח ודיר נדיאם, באמצעות זריעת יבולים שונים ומניעת גישה מחקלאים פלסטינים.
4. בין תחילת דצמבר 2010 לאמצע ינואר 2011, ביצע הצבא הישראלי שורה של פשיטות, כולן אחרי אחת כלילה, שבמהלכן צילמו החיילים תושבים ורשמו נתונים על בני הבית. באותה תקופה מופו מרבית - אם לא כל - בתי הכפר.
5. הילד נעצר עם חמישה ילדים אחרים ומבוגר אחד, ושני עיתונאים ישראלים נעצרו כשניסו לצלם את מעצרו של הילדים.
6. ב-29 בינואר 2011, הגיש DCI/PS 40 מקרים לדיוח המיוחד של האו"ם לנושא עינויים (ולאחרים) להמשך בדיקה. האחוזים המובאים כאן מבוססים על הדוח, המכסה תקופה בת שישה חודשים בין יולי לדצמבר 2010. DCI/PS "במיליהם הם: דוח על מצבם של ילדים פלסטינים העצורים במערכת בתי הדין הצבאיים הישראליים", ינואר 2011. את הדוח ניתן לקרוא ב: <http://www.dci-pal.org>. דיווחים שהתקבלו לאחרונה הן מ-DCI/PS והן מארגון זכויות האדם הישראלי "בצלם" עוררו גם הם חששות כבדים בדבר היחס לילדים מירושלים המזרחית המטופלים במערכת המשפטית הפנימית הישראלית. ראו למשל "בצלם", "עצור! ילדים לפניך: התנהלותה הבלתי חוקית של המשטרה מול קטינים הנחשדים בידי אבנים בסילוואן", דצמבר 2010. http://www.btselem.org/hebrew/publications/summaries/201012_caution_children Ahead.asp
7. "דוח הדווחת המיוחדת לנושא עצמאותם של שופטים ועורכי דין, גבריאלה קרינה קנאול דה אלבוקרק א-סילבה", ה-18 ביוני 2010, A/HRC/14/26/Add.1, פסקאות 543-635.
8. העדות נמסרה למשרד לתיאום עניינים הומניטריים ב-24 בפברואר 2011.

ברשימה המפורטת לעיל ארגוני וסוכניות או"ם וארגונים הומניטריים מקומיים ובינלאומיים המשתתפים בקבוצת עבודה מגזרית ומספקים בעקביות מידע עבור דו"ח המעקב ההומניטרי:

United Nations Children's Fund (UNICEF), United Nations Development Programme (UNDP), United Nations Development Fund for Women (UNIFEM), United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (UNESCO), United Nations Food and Agricultural Organization (FAO), United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), United Nations Office for the High Commissioner of Human Rights (OHCHR), United Nations Population Fund (UNFPA), United Nations Relief and Works Agency for

Palestine Refugees in the Near East (UNRWA), United Nations Special Coordinator for the Middle East Peace Process (UNSCO), World Food Programme (WFP), World Health Organization (WHO), Al Haq, Badil, Save the Children (UK), Defence for Children International – Palestine Section (DCI-PS), Oxfam GB, Palestine Hydrology Group (PHG), Campaign for the Right to Enter, ACF-E, AAA, ACPP, ACAD, and members of the Temporary International Mechanism (TIM).

*לפרטים ולמידע נוסף פנו אל יחזקאל ליין, דוא"ל: lein@un.org טל: 02-5829962

הנוסח המחייב הוא הדוח המלא בשפה האנגלית; לקריאתו פנו לאתר OCHA:

http://www.ochaopt.org/documents/ocha_opt_the_monthly_humanitarian_monitor_2011_03_18_english.pdf

טבלאות עם נתונים מפורטים על מדדי הגנה ניתן לקרוא בדוח בשפה האנגלית,

http://www.ochaopt.org/documents/ocha_opt_the_monthly_humanitarian_monitor_2011_03_18_english.pdf

עמודים 11-16.